

RAPORT PRIVIND ACȚIUNILE DE COORDONARE A CERCETĂRII, DEZVOLTĂRII, EVIDENȚEI, CONSERVĂRII-RESTAURĂRII, PROTECȚIEI ȘI VALORIFICĂRII PATRIMONIULUI CULTURAL NAȚIONAL PE ANUL 1993

Direcția Generală Protecția și Valorificarea Patrimoniului Cultural Național și-a încheiat procesul de organizare în luna februarie 1993, definitivându-și personalitatea și atribuțiile, tipul de relații interdepartamentale și cu instituțiile de profil, atât din subordinea Ministerului Culturii cât și a altor organisme centrale. Direcția generală nu a ținut cont, în acțiunile sale, de interese politice partizane, respectând prevederile H.G. 811/1992 de a proteja cultura de angajarea politică.

Ca organ al Ministerului Culturii — principalul administrator al patrimoniului cultural național și responsabil al coordonării acțiunilor concertate de protecție, cercetare-dezvoltare, evidență, conservare-restaurare, valorificare— direcția generală a conceput un *Program de reorganizare a sistemului* și un altul metodologic și domenal, cu caracter de salvare și urgență, DACIA PROT PAT. Acestea s-au constituit, în urma adoptării lor de către Prima Conferință Națională, din aprilie 1993, în *Strategia ocrotirii patrimoniului cultural național*, cu obiective precise însușite și susținute de către conducerea Ministerului Culturii.

Confruntată cu consecințele transformărilor radicale pe care le comportă societatea românească contemporană, având urmări în planul integrității patrimoniului cultural național, direcția generală a acționat progresiv, cu energie bazată în permanență pe studiul realităților și pe dialog pentru ocrotirea patrimoniului cultural național. Considerăm că esențiale sunt, în prezent, acele decizii care conduc la continuarea procesului de consolidare a instituțiilor majore, de specialitate, la afirmarea individualității și specificului funcțional al acestora. Totodată, s-a avut în vedere reocuparea locului cuvenit Ministerului Culturii, ca unic responsabil al coordonării politicii naționale de protecție, ca finanțatorul principal al acesteia, în care calitate are obligația de a da seama de modul în care s-au proiectat și cheltuit fondurile publice. Nu în ultimul rând, strategia a urmărit înnoirea și modernizarea funcțională, proiectarea pe bază de resurse și realizarea după un calendar precis a acțiunilor de importanță națională. Concomitent, suplinind într-o oarecare măsură „vidul” juridic, s-au reproiectat legile domeniile în conformitate cu prevederile legale. Pe de altă parte, s-a refăcut sistemul dialogului științific și metodologic, coroborând energiile și contribuțiile atâtor factori cu responsabilitate pe planul protecției, cercetării, restaurării și punerii în valoare a patrimoniului cultural național mobil și imobil.

În sfârșit un activ argument — al dialogului internațional — a fost, treptat, reasezat, contribuind la afirmarea României în Consiliul Europei, UNESCO și organisme sale, în Uniunea Europeană.

Toate cele de mai sus au fost posibile datorită unei sistematice acțiuni organizatorice, a unui dinamism și spirit pragmatic, de conlucrare a energiei sis-

temului național, compus din cei peste 1 800 specialiști. O evidentă revigorare este azi înregistrată, ea permițând judecarea și proiectarea realistă a obiectivelor unei noi etape. Parțial, acțiunile propuse în 1993 au fost afectate de imobilismul instituțional al unor conducători de muzee, a conducătorilor Direcției Muzeelor și Colecțiilor și Direcției Monumentelor, Ansamblurilor și Siturilor Istorice, de prejudecățile și concepțiile depășite afirmate de unele inspectorate pentru cultură și organe administrative, de inerții birocratice și pârgării sau resurse financiare limitate sau neacordate la timp. Consecințele acestora sunt grave, ele trebuind de urgență îndreptate.

Direcția Generală Protecția și Valorificarea Patrimoniului Cultural Național a încheiat în mare procesul de reorganizare, cu o întârziere de 5 luni, al rețelei direct subordonate, unele corective fiind încă necesare. Astfel a fost reînnoită componența Comisiei Muzeelor și Colecțiilor și a Comisiei Monumentelor, Ansamblurilor și Siturilor Istorice, activitatea lor condiționând buna orientare științifică domeniială; la fel, cele două direcții de specialitate au fost sprijinite pentru formarea echipelor manageriale. Li se adaugă schimbarea în funcția de conducere — exclusiv pe bază de profesionalism — realizată la 11 instituții naționale, printre care: Muzeul Național de Istorie a României, Muzeul Național de Artă al României, Muzeul Național de Istorie a Transilvaniei, Complexul Muzeal „Moldova” din Iași, Muzeul Banatului. Rămân încă nerezolvate situațiile de la Alba Iulia, Suceava, Târgu Jiu și municipiul București, unde Ministerul Culturii trebuie să afirme mai clar sarcinile sale, iar organele administrației să perceapă avantajul creat de noua situație a instituțiilor de rang național ce acționează aici, ca și atribuțiile Ministerului Culturii în domeniile amintite. Datorită unor cauze independente de voința Ministerului Culturii, rămân încă pasive hotărârile ce prevăd preluarea sub autoritatea Ministerului Culturii și a altor muzee din teritoriu, crearea instituțiilor noi (Laboratorul Central de Conservare și Restaurare, Institutul Național de Muzeologie, Aerofototeca Națională a Monumentelor Istorice, Institutul Național de Restaurare — pentru monumentele istorice); pentru toate acestea latura metodologică este în curs de definitivare, așteptându-se avize superioare.

Funcția de promoție — inovație ce revine direcției generale — a fost împlinită în multiple planuri, atât strategice cât și funcționale. Preluând proiectele de legi domeniiale, după o largă consultanță, acestea au fost încheiate în luna iulie 1993, și trimise spre avizare ministerelor și altor organisme implicate. Abia în decembrie 1993 au fost întrunite observațiile necesare (cu o excepție), care au permis definitivarea proiectelor în luna ianuarie 1994, când au fost transmise ministerelor al căror aviz este obligatoriu. Acest obiectiv a presupus un foarte laborios studiu juridic comparativ, diverse demersuri și reveniri. În paralel, înregistrăm un progres prin aderarea în noiembrie 1993 a României la Convenția UNESCO (1970) și aprobarea în noiembrie 1993 inclusiv la Adunarea Deputaților, a Ordonanței Guvernului nr. 27/1992, referitoare la regimul bunurilor din patrimoniul cultural. Proiectul de hotărâre guvernamentală privind crearea de noi instituții este, de asemenea, în curs de aprobare. Prevederile referitoare la patrimoniul cultural național, unele din acestea propuse fiind de Ministerul Culturii, cuprind și alte acte normative reclamate de situații exprese (legea timbrului, legea cultelor, legea cercetării, legea sponsorizării).

Un efort susținut al instituțiilor muzeale a inclus introducerea funcției de cercetător, creându-se astfel peste 80 de noi posturi, ceea ce vădește o reparație necesară. De asemenea, novator, *Institutul de Studii Eco-Muzeale*, înființat la

Tulcea și preconizatele institute de cercetare aplicată de la Constanța și Deva, repun funcția de cercetare în rețeaua muzeală la locul ce i se cuvine. În acest sens, *Programul* de cercetare pentru 1994 este o dovadă în plus a aportului culturii în această direcție. Programul se justifică și dacă ținem seama de rezultatele excepționale înregistrate în unele domenii de cercetare aplicată. În arheologie, de exemplu, menționăm cercetările arheologice soldate cu descoperiri de senzație — de la Ulpia Traiana Sarmizegetusa și de la Mangalia, iar pentru etnografie, de temeinică cercetare întreprinsă în Dobrogea. Mai reținute apar asemenea rezultate în sfera monumentelor istorice, unde inexistența obiectivelor de cercetare privind materiale tehnice de construcții, comportamentul monumentelor în varii situații și materialele suport (frescă, ulei, decorație etc.) poate da o impresie nerealistă. Totuși, trebuie amintite, cu titlu aparte, șantierele de restaurare care constituie, fără îndoială, și spații pentru cercetare istorică, de arhitectură, arheologie și istoria artei, nemijlocită. Fenomenul expozițional trebuie inclus și tratat inclusiv în acest capitol, din rațiunea promovării unei mai largi palete a ofertei. Ingenios uneori (vezi expozițiile realizate de Muzeul Național Cotroceni, Muzeul Național Brukenthal, Muzeul Național de Artă al României, Muzeul de Istorie și Artă al Municipiului București, Muzeul Satului etc.), insipid, repetat și diluat prin aceleași formule câteodată, acesta are un rol de excepție. Ne interesează azi să venim în întâmpinarea publicului divers, să insistăm asupra valorii multiple a obiectului cultural, artistic, tehnic, să educăm mai ales noua generație în spirit proprietar. Or, expozițiile atestă, adeseori, nu un eveniment, ci bifarea unei acțiuni de plan. Nu răspund unei clare tematici, nu au catalog, sunt axate pe subiecte vechi, depășite sub raport tehnic.

În cadrul funcției de promoție, multimedia a început să fie utilizată ca sistem: recentul salon de videofilm de la Sibiu, care a întrunit cca 60 de producții, indică o dimensiune ce se cere susținută. Mai puțin activ în planul expoziției de bază, sistemul mijloacelor multiple, combinate, audiovizuale, rămâne un deziderat al reinnoirii necesare. Primul Salon de Muzeotehnică, organizat de Muzeul Național Cotroceni, verifică respectiva aserțiune. În același sens al promoției, dezvoltarea sectoarelor de Personal Computer din muzee și de la Direcția Monumentelor, Ansamblurilor și Siturilor Istorice — respectiv completarea cu încă 50 de aparate — indică direcția specială în care trebuie insistat. Muzeul Satului și Muzeul Național Cotroceni dețin în acest plan un vizibil avantaj, rămânând Centrului de Informatică și Memorie Culturală să depășească handicapurile tranziției, pentru a putea reocupa un loc cuvenit în susținerea acestui sector, nu de tip monopolist, ci funcțional, metodologic și promoțional.

Dialogul științific și cultural, pe plan intern și extern, a fost una dintre funcțiile cele mai active în acțiunile calificate ale anului 1993. Cele 34 reuniuni cu caracter național, găzduirea în țara noastră a 25 reuniuni internaționale specializate și participarea specialiștilor din România la 70 reuniuni internaționale probează din plin afirmația. Se poate spune că există un abuz al dialogului, mai ales atunci când acesta nu reflectă interesele grupurilor profesionale, este lipsit de finalizare, se folclorizează. Dacă s-au petrecut și asemenea fapte nu le negăm, atrăgând însă atenția asupra a trei aspecte. Întâi, că dialogul strict specializat, cel cu funcție de raportare a rezultatelor și având caracter de schimb de experiență este foarte necesar. În acest sens, sesiunile naționale (de arheologie, carte veche, științele naturii, artă, restaurare, tehnică, etnologie și muzeologie etnologică) au întrunit interesul larg al specialiștilor din diverse sisteme. Fiecare a venit cu reliefa contribuției la dezvoltarea patrimoniului cultural, cu noi piese descoperite sau cercetate. Fără îndoială, ele trebuie continuate, itinerate în toate județele și

foarte bine organizate. În al doilea rând, se cere trecerea la acțiuni de microgrup cu tematică foarte specializată, înlăturându-se asamblarea nearmonioasă — în sesiuni mamut — a diverselor subiecte. Toate acestea trebuie anturate de latura demonstrativă (expoziție, film etc.). În al treilea rând, ne referim la folosul acestor tipuri de dialog, rămase anonime, necomunicate prin mijloacele scrise, aspect ce trebuie remediat de urgență.

Necoroborarea datelor, suprapunerile ce trebuie evitate, tematici desuete sau prost alese, dezinteresul și neîmplinirea comunicărilor, conținutul fad al unor intervenții, iată aspecte care indică lipsa de specializare, de profilare și care revin — pentru remediere — nu numai Direcției Generale Protecția și Valorificarea Patrimoniului Cultural Național. În același plan, acuza de festivism trebuie reținută în multe situații: ori, dialogul promovează acele acțiuni care grevează serios bugetul cultural. Aici, inspectoratele pentru cultură au un rol de fond, și nu unul de simplă afișare prin antet.

La funcția de dialog extern, participarea românească s-a îmbunătățit vădit, în conținut și competență, tinzând spre reprezentativitate atât în reuniunile specializate cât și în organismele internaționale. Evident, trebuie permanentizată și ridicată calitativ, pentru a compensa o absență îndelungă, antedecembristă. Mai este nevoie și de continuitate, de o sistematică comunicare și de informare obligatorie către Ministerul Culturii. Remarcăm, astfel, rezultatele deosebite de la Conferința Europeană de Etnografie (februarie 1993), reuniunea CIDOC (septembrie 1993), Consiliul Europei — CCPAT, ICOM și ICOMOS. Pentru a-și îndeplini și mai bine atribuțiile ce le revin, comitetele naționale specializate trebuie să fie mai active, mai prezente, mai receptive și cu program bine justificat. Respectivul dialog are în expozițiile din străinătate și publicațiile acestora un pivot esențial. Și, iată, participările noastre în Germania, Mexic, Franța și Italia își dau măsura performanței.

Slujind dialogul, România a primit și găzduit ample acțiuni, 200 specialiști străini cunoscând patrimoniul cultural național la fața locului. Astfel, reținem ca deosebite Conferința Europeană a Muzeelor în Aer Liber (septembrie 1993), Colocviul Internațional de aerofotogrammetrie și Conferința ECOVAST (octombrie 1993). De asemenea, aplicațiile practice ale grupurilor de cercetare a fenomenelor interetnice (româno-maghiar și româno-francez) și acțiunile comune pe șantier-pilot (Apostolache — Prahova, Hârșova — Constanța, Sarmizegetusa — Hunedoara).

Pe planul reprezentării externe, cele 46 expoziții organizate în 1993, participarea a 108 specialiști români la reuniuni cu problematici de patrimoniu oglindesc o deschidere firească pentru mai buna prezentare a culturii, artei și istoriei României.

Funcția metodologică și de reprezentare a Ministerului Culturii a fost insuficient abordată și executată prin instituțiile specializate, respectiv Direcția Monumentelor, Ansamblurilor și Siturilor Istorice și Direcția Muzeelor și Colecțiilor. Începând de la regulamentele de funcționare de ordine interioară a instituțiilor — multe din acestea neraportate la atribuțiile specifice și reglementările legale sau, altele, nerespectate —, la activitatea comisiilor de administrație, și a celor științifice, există o suită de aspecte deficitare. Astfel, normele tehnice din domeniul protecției și restaurării monumentelor istorice, cele privind dimensionarea colecțiilor și, respectiv, a secțiilor muzeale, sau privitoare la regimul gestionar și al mișcării bunurilor culturale au rămas un obiectiv la care trebuie să răspundă Direcția Monumentelor, Ansamblurilor și Siturilor Istorice și Direcția Muzeelor și Colecțiilor. Este adevărat că *Normele de conservare a bunurilor din patrimoniul*

cultural național au fost refăcute și reintroduse în practica rețelei, restante rămânând cele de restaurare atât la patrimoniul cultural mobil cât și la monumentele istorice. Dezvoltarea activității de conservare-restaurare, observată și printr-o mai bună dotare a Laboratorului Direcției Monumentelor, Ansamblurilor și Siturilor Istorice, sau prin înființarea unui nou laborator de restaurare la Muzeul Național Cotroceni, ori prin reluarea expozițiilor de restaurare, indică o creștere față de anii precedenți. Rămân, însă, restante mari în felul cum este asigurată această funcție în multe muzee — unele cu pretenții —, cum sunt depozitate, transportate și manipulate obiectele. La monumentele istorice, baza tehnică este încă foarte redusă, trebuind eforturi sporite pentru a dota șantierele cu echipamentele necesare. Cât privește reprezentarea intereselor Ministerului Culturii în diverse organisme centrale, în anul 1993 acest aspect a fost mai bine articulat, realizându-se acorduri cu cultele religioase (Secretariatul de Stat pentru Culte), Ministerul de Interne (Inspectoratul General al Poliției, Biroul Național Interpol), Ministerul de Finanțe (Direcția Generală a Vămlor), Ministerul Lucrărilor Publice și Amenajării Teritoriale, Radiodifuziunea și Televiziunea. Rămâne, însă, ca deziderat, antrenarea acestor segmente interesate în politica protecției patrimoniului cultural național, ca părți ale unui sistem, legat și acesta, în primul rând, de marii deținători de bunuri: consiliile județene și al municipiului București, cele locale și, firește, primăriile și prefecturile. De asemenea, apreciem că legătura noastră cu comisiile culturale ale Parlamentului a fost sporadică, neimplicând nici rețeaua multiplelor asociații, ligi, fundații care pot contribui la gestionarea patrimoniului cultural național.

Finanțarea, prin bugetul alocat de Ministerul Culturii, Direcția Generală Protecția și Valorificarea Patrimoniului Cultural Național, parțială sau integrală pentru unele din acțiunile *Calendarului* 1993 se cifrează la 65,27 milioane lei. În marea majoritate a cazurilor, finanțarea a cuprins cheltuieli organizatorice, fiind condiționată pentru reușita acțiunilor. Au fost, însă, nejustificat excluse (nevorbind de rețeaua direct subordonată Ministerului Culturii) achizițiile cu caracter de salvare, astfel că multe obiecte și monumente n-au putut intra în patrimoniul statului. Fondurile acordate în 1993 pentru dotare tehnică și materială au permis într-o oarecare măsură (la muzeele naționale: din Sibiu, Muzeul Țăranului Român, Muzeul Satului, Muzeul Național Cotroceni, Peleş și Bran) asigurarea unei baze tehnice corespunzătoare. Rămâne, ca deziderat pentru 1994, în multe muzee județene și la Muzeul Național de Istorie a României, Muzeul de Istorie și Artă al Municipiului București, Muzeul Național de Artă al României, Muzeul Național al Unirii, la Direcția Monumentelor, Ansamblurilor și Siturilor Istorice și Direcția Muzeelor și Colecțiilor, asigurarea unor dotări cu care să se facă față serviciilor și condițiilor specifice în care aceste unități lucrează. De asemenea, între obiectivele prioritare figurează dotarea oficiilor pentru patrimoniul cultural național, a comisiilor zonale, a laboratoarelor de restaurare și a atelierelor fotografice muzeale cu tehnică specifică, ustensile, aparatură, substanțe. Asigurarea curentă a drepturilor salariale, a sistemului de gradații și prime, ca și demersurile pentru echilibrarea acestora, conform legii, a fost un obiectiv al direcției generale, împlinit în bună măsură. La acestea a concurat și Direcția Management și Resurse Umane, care a susținut cu insistență și argumentat, la Ministerul de Finanțe și Ministerul Muncii și Protecției Sociale, interesele salariale ale rețelei specializate. Pe această linie, includerea unor sporuri specifice anumitor categorii este o reușită notabilă. Un demers bine argumentat a fost cel legat de ordinele și medaliile pentru cultură, la care direcția generală a determinat esențial proiectele, așteptând decizia Parlamentului. Adeseori, din culpa con-

ducerilor și contabilității unităților sau a inspectoratelor pentru cultură, aceste drepturi au fost greșit interpretate sau întârziate în acordarea lor. Absența unui sistem promoțional, concurențial a determinat, în unele unități, o tratare superficială voluntară, necreând un cadru stimulatoriu de muncă. Nici Ministerul Culturii nu a răspuns, prin Direcția Generală Resurse Financiare și Dezvoltare, la unele pârghii — cum este cea a premiilor naționale domeniale —, lipsind rețeaua specializată de un factor stimulator important. Aceasta, deși, în general, compartimentul economic al Ministerului Culturii a acordat o sporită atenție alocării fondurilor necesare programelor de profil, obținând suplimentări substanțiale. Este adevărat că la Direcția Monumentelor, Ansamblurilor și Siturilor Istorice (planul de restaurare) au existat lacune și grave încălcări ale modului de argumentare și urmărire a finanțării execuției șantiierelor de restaurare. În ansamblu, numai Ministerul Culturii a asigurat în 1993 cca 1,6 miliarde lei pentru restaurarea monumentelor istorice.

Un remarcabil progres vine pe linia autofinanțării, unde instituțiile, în general, iar în special Muzeul Satului și Muzeul Național Cotroceni, au prezentat soluții economice strict aplicate la specific, cotate drept bune. Aceste mijloace suplimentare de finanțare trebuie mai bine urmărite și încurajate pentru a completa bugetul de stat.

Un amplu demers de reprezentare a fost inițiat în primăvara anului 1993, aceasta uzând o mai bună prezență a problematicei patrimoniului cultural național în canalele mass media, ca și prin publicațiile specializate. Emisiuni anume destinate, dezbateri, filme diverse au putut fi urmărite atât prin Radio cât și la Televiziune. Aceasta este doar un început, patrimoniul cultural național oferind o infinită arie de interes public, resurse de delectare, educare și instrucție, insuficient prezentate și valorificate. Presa, în schimb, a reținut — în primul rând — din vasta problemă a *Calendarului 1993*, în bună măsură, doar aspectele conflictuale, determinate de inerentele schimbări și adaptări ce rezultă din obiectivele *programului* național. Chiar și presa culturală, din rețeaua Ministerului Culturii, a neglijat marile realizări — (re)deschideri de noi muzee (Pelișor, Muzeul Colecțiilor de Artă din Bârlad, Muzeul Tehnic ing. D. Leonida, Muzeul Județean Olt din Slatina, Muzeul Național de Istorie a Transilvaniei etc.) —, acțiunile de largă implicare culturală (colocvii, simpozioane, expoziții, publicații periodice sistematice și lucrări de sinteză), problematica protejării monumentelor istorice, sau reținând, partizan, uneori nesemnificativul. Unele publicații — anuarele muzeelor de la Alba Iulia, Zalău, Bacău, Constanța, Botoșani, Cluj, Piatra Neamț, București etc., monografiile de profil și cataloagele publicate de Muzeul Banatului, Muzeul de Istorie și Artă al Municipiului București, Muzeul de Artă Ploiești, Muzeul Național Brukenthal, Muzeul Național de Artă al României, Muzeul Național Cotroceni etc., ca și ghidurile muzeelor etnografice ale Muzeului Satului, Muzeului Țăranului Român, Muzeului Civilizației Populare Tradiționale „Astra” din Sibiu, ori pliantele editate de Muzeul Național Peleş, Muzeul Banatului, Muzeul Județean de Istorie și Arheologie Ploiești, Muzeul Județean de Etnografie din Brașov etc. au vădit calități în ce privește conținutul și prezentarea grafică. Un progres remarcabil îl reprezintă afișul de muzeu, în timp ce la monumente latura de prezentare este mult rămasă în urmă, vădind un dezinteres de coordonare ca și dorința inițiativei pe plan local. Este adevărat că, în cazuri limită (Editura Museion), chiar din partea instituțiilor subordonate Ministerului Culturii s-au reflectat atitudini de neglijență sau total nefondate. Fenomene negative de un larg impact (recuperări de importante obiecte, furturi

din muzee și colecții, distrugeri de monumente istorice) au fost abordate doar din perspectiva speculației și senzației, necontribuind cu nimic la construirea unei atitudini civice și a demersului autorizat pentru conjugarea eforturilor în stoparea lor. Acestea toate au avut consecința unei umbriri a rezultatelor (multe de cel mai înalt nivel și largă referință), culpabilizând instituții și persoane în mod nejustificat, dezorientând publicul larg. Astfel, nici o prezentare a suitei de expoziții-model din străinătate, organizate de muzeele naționale, nici o publicație sau monografie de patrimoniu, mari concerte și spectacole organizate de Direcția Generală Protecția și Valorificarea Patrimoniului Cultural Național prin instituțiile sale nu au ajuns, prin televiziune sau presă, la cunoașterea publicului. Un loc însemnat și un buget mare de timp din activitatea direcției generale a ocupat funcția de coordonare și control a rețelei specializate. Aceasta, cu atât mai necesar, cu cât autoritatea Ministerului Culturii a fost corelată în ceea ce privește rolul său de principal administrator și coordonator al politicii de ocrotire a patrimoniului cultural național. Dacă rezultatele sunt încă departe de a fi mulțumitoare, se observă totuși o reală revigorare a relației corecte dintre organismul specializat central și unitățile subordonate direct sau din rețea. Astfel, au fost întreprinse acțiuni speciale de control în peste 100 unități din județele Iași, Suceava, Botoșani, Constanța, Neamț, Harghita, Brașov, Covasna, Cluj, Timiș, Sibiu, Tulcea, Galați, Brăila, Ialomița, Hunedoara, Prahova, București. În multe din acestea, cazuistica diversă a fost rezolvată cu concursul șefului departamentului și al conducătorilor administrației locale. Cele mai multe probleme s-au ridicat pe linia funcționării muzeelor, a asigurării bazei materiale și de spații a acestora, a programului de protecție și restaurare a monumentelor istorice. Desigur că situațiile sunt foarte diverse: în județe ca Hunedoara, Tulcea, Cluj, Constanța, Prahova, administrația locală asigură fonduri și manifestă un real interes pentru problematica analizată, pe când în altele există grave neglijențe tocmai din partea organelor abilitate în acest sens.

O importanță pârghie (cea dintre inspectoratul pentru cultură, consiliul județean și prefectură, în corelație cu Ministerul Culturii, Direcția Muzeelor și Colecțiilor și Direcția Monumentelor, Ansamblurilor și Siturilor Istorice) nu funcționează în mod corespunzător, existând numeroase paralelisme, neînțelegeri funcționale și lipsa de conlucrare. Mai ales politica de restaurare a monumentelor istorice și cea de protecție și dezvoltare a muzeelor vădește necooperarea factorilor chemați și abilitați să conlucreze. Iar exemplele din județele Maramureș (Muzeul Județean Baia Mare), Caraș-Severin (Muzeul Județean din Reșița), Suceava (Muzeul Gura Humorului), Harghita (Complexul Județean Harghita), Covasna (Muzeul Național Secuiesc), Slobozia (Muzeul Agriculturii și Muzeul Județean Ialomița), Botoșani (Programul de restaurare), Dolj (Programul de restaurare), Olt (Programul de restaurare), Alba (Programul de restaurare) și București ne indică cu prisosință modalități nefirești de înțelegere a obligațiilor autorităților județene și administrative față de finanțarea și protejarea prin mijloace adecvate a patrimoniului cultural național. Cum să explicăm, astfel, faptul că doar 4 muzee au sisteme de alarmă, că o serie de unități nu au pază și supravegherea asigurată, iar altele (inclusiv oficii și laboratoare de restaurare) sunt încadrate sub orice limită?!

Or, cum se justifică abandonarea unor monumente istorice de marcă, distrugerile voluntare de la Sarmizegetusa (jud. Hunedoara), Partoș și Platoul romanilor (Alba Iulia), Casa Cotofeanu (Craiova), Bitești (jud. Gorj), Chiajna (SAI), Mangalia, cimitirul Bellu, ca să dăm câteva exemple din lunga și dureroasa sui-

tă. O serie de fapte reprobabile (demonstrarea expozițiilor de bază la Sfântu Gheorghe; neglijențe crase de administrare și gestionare la Tecuci ori Muzeul de Istorie și Artă al Municipiului București; eliminarea protecției muzeale la Negrești — jud. Satu Mare și Pădurea Verde — Timișoara; lipsa totală a fondurilor de achiziții la Suceava, Satu Mare, Târgu Mureș; prelungirea inadmisibilă a prezentării expoziției de bază de la Reșița, Muzeul Bogdan Petriceicu Hasdeu din Câmpina; absența mijloacelor de transport și a dotării tehnice audio la Alba Iulia, Focșani, Oradea etc.) țin de modul în care conducerile de unități, iar pe planul Direcției Monumentelor, Ansamblurilor și Siturilor Istorice, comisiile zonale, și-au făcut datoria.

Întărirea funcțiilor de conducere, controlul activităților curente și a disciplinei de muncă, exemplul personal al directorilor sunt esențiale în a asigura o funcționare ritmică, care să permită o reală politică de protecție în teritoriu. Nici în ceea ce privește relația și funcțiile Direcției Generale Protecția și Valorificarea Patrimoniului Cultural Național, de coordonator al eforturilor specializate în chiar interiorul Ministerului Culturii nu s-a obținut totdeauna rezultatele dorite. Astfel, în ciuda finanțării curente a Centrului de Informatică și Memorie Culturală programele și asistența acestuia nu răspund, încă, necesităților rețelei, fiind tributare unui spirit monopolist și subiectiv. Descentralizarea instituțiilor și autonomia acestora impun azi alte strategii, alt tip de relații și conținut diferențiat, o ofertă pragmatică.

Exemplele pozitive ale unor mari muzee (Muzeul Satului, Muzeul Național Cotroceni, Muzeul Civilizației Populare Tradiționale „Astra” din Sibiu) pot oferi căi de conlucrare, mai aplicate și chiar mai ieftine, oricum, mai rapide.

Ministerul Culturii a răspuns curent la o serie de sesizări venite pe linia unor organisme centrale, a Guvernului și Parlamentului, a unor consilii județene sau orășenești. Se impune o mai bună conlucrare, iar măsurile — în urma controlului — trebuie mărite și aplicate. Mai ales că, pe planul monumentelor istorice, politica de protecție se realizează în teritoriu cu implicarea și concursul direct al primăriilor și consiliilor acestora.

În anul 1993, Ministerul Culturii a susținut, cu bune rezultate, activitățile asociative — Asociația muzeelor etnografice în aer liber și Asociația muzeelor de științe naturale —, încurajând acest tip de acțiune profesională. Totodată, s-a acordat atenție comitetelor naționale ICOM și ICOMOS, aflate în proces de clarificare și refacere funcțională.

Analiza de față, bazată pe o riguroasă documentație, justifică a apreciere pozitivă asupra rezultatelor obținute în politica de ocrotire a patrimoniului cultural național, în anul 1993, numai dacă acestea sunt corelate cu procesele perioadei de mari transformări prin care trece societatea românească. Au rămas încă numeroase și esențiale resurse, energii și sectoare pe care Direcția Generală Protecția și Valorificarea Patrimoniului Cultural Național, rețeaua de instituții și cei care o servesc nu le-au identificat sau la care nu au apelat. Inițiativa și răspunderea, proiectarea precisă cu obiective clare, ritmicitatea efortului și asigurarea lui pentru toate funcțiile rămân deziderate și trebuie clar determinate.

Esențială în a asigura țării avuția sa culturală, politica de patrimoniu a cunoscut un reviriment și rezultate bune, dar nu încă la nivelul și ținuta de care o valoroasă rețea de instituții specializate și un corp profesional de elită trebuie să dea dovadă.

dr. IOAN OPRÎȘ